

دائرة مخصوصه

درسعادتده باب عالی جو ارندہ

محل اداره :

مستطاب

۱۳۲۶

اخطار :

مسکمزہ موافق آثار جدیدہ مع المنونہ
قبول اور انور

درج ابدہین آثار اعادہ اور انور

دین، فلسفہ، علوم، حقوق، ادبیات و سیاسیات و باظاہر کرم سیاسی و کرم اجتماعی و مدنی احوال و مشورہ اسلامیدہ بحث ایدر و ہفتہ دہہ بر نشر انور۔

آبونہ بدلی

سنہ لکی التی آیلنی

۴۰	۸۰	مالک عثمانیہ ایچون
۳۰۵	۶۰۵	روسیہ
۹	۱۷	سائر ممالک اجنبیہ
غروش		
روبلہ		
قرانق		

صاحب و مؤسسری :

ابوالعلا زین العابدین - ح . اشرف ادیب

تاریخ تاسیسی

۱۰ تموز ۳۲۴

درسعادتده نسخہ سی ۵۰ پارہ در

قیرلہ دن مقوا بورو ایله کوندریلیرسہ سنوی

۲۰ غروش فضلاہ آلنیر

عدد : ۸۷

۲۵ ربیع الاخر ۳۲۸ پنجشنبہ ۲۲ نیسان ۳۲۶

درہ نجی جلد

دخی خصائص الہیہ دن اولوب هیج بر فرد بو طاقم امور واحوال بشریہ کیف مایشاء حصوله کثیره مدیکی کی - مقامی نه قدر عالی اولورسه اولسون - اذن الہی اولمادقچه نزد سبجانیده شفاعتہده جرات ایدہ من . بونک خلافتی اعتقاد ایتک، حکمت الہیہ اقتضاسنجه مناط تاثیر قلنان اسباب ظاهره خارجنده بر کیمسه کی قدرت تسخیریه یہ مالک بیلیمک شرک وضالدر .

ایشته اسلامیت بو حقیقتی تنویر ایدہ رک بو سایهده سلامت بشریہ کی تأمین ایتکده در . چونکه اعتقاد شرک سببیلہ قبل الاسلام بی نہایہ ملل واقوام گرفتار شقاوت اولمقده ایدی . بو اعتقاد باطل کندی اراده سنی ابنای جنسندن بر کیمسه نک اراده سبیلہ تقیید ایدہ رک انسانی سعادت مطلوبهده اک بیوک مؤثر اولان اراده ذاتیہ دن محروم ایدیور . بو اعتقاد باطل انسانک مضرت ومنفعت تولید ایدن اسبابی، ترقی وتندی حصولنده مطردالجریان بولنان سنن الہیہ کی ادراک ایتسنه مانع حائل اولور . بو اعتقاد باطل عقل وفکرینی تدهیش ایله انسانی قورقولیه جق شیلردن خائف ، تمتع الحصول اولان شیلری امیدوار قلیور . بو اعتقاد باطل حریت فکریه وحرکات استقلالیه دن محروم ایدہ رک انسانی ذلت وحرمانه دوشوریدیور .

اعتقاد شرکک بوشعہ سی طوائف بشریہ ایچنده شعبات سائرہ سنندن زیاده انتشار وامتداد ایتمشدر . بناء علی هذا اسلامیت بونک محو وازالہ سنه هر عنایتک فوقنده بذل عنایت ایدیور . بر چوق کیمسه لرک توهم ایتدکری کی قرآن عظیمک کمال شدتله تقبیح وتلعین ایتدیکی کفر وجود خالق انکار یاخود تخلیق وترزقده کندیسنه اشتراک ایدر الہہ سائرہ اثبات ایتمکدن عبارت دکلد . چونکه کفرک بو درلوسنی التزام ایدن جهلای ناس هر زمان ومکانده نسبتاً آز بولمقده در . کفرک قوم عرب ، کرک اسلامیتک انتشار ایتدیکی اقوام سائرہ ارانسنده شایع اولان شرکک سالف الذکر شعبه دن عبارتدی . مشرک کرک اکثریت حاضر اولان صنوفی « ولئن سألتهم من خلق السماوات والارض ليقولن الله » نظم عالیسی مفادنجہ عالم ا کوانک خالق ومبدعی بردر . انجق کندیسی غیب مطلق اولسی حسبیلہ اثنای عبادتده بعض مظاهر قدرت باهره سی وجهه عباد قلنمق اقتضا ایدر دیورلر ، بو زعم باطل ایجابنجہ ذی روح وبی روح نوعلرندن بعض مخلوقاتی مظهر قدرت باهره اعتقاد ایدہ رک جناب باری ایله عبادی ارانسنده واسطه نفع وضرر اتخاذ ایدیورلردی . شیاطین الانس والجن طرفندن ده «وت اعلم اناسک کثرت ذنوب وخطایسی حسبیلہ الالهہ درکاه عالیسنه رفع حاجات ایتلری لائق اولیوب عظمای ملوک وسلاطین شان والالری کی مقربینی وسائط اتخاذ اولنمغه لزوم واردر» دیبهرک بو فکر باطل ترویج اولنمقده ایدی .

بو فکر ظاهراً تعظیم الہیہ به مستند بولنیورسهده قرآن کریمده کفر صریح عد اولنهرق مروجلرینک شہہ سی تزییف بیورلمشدر . بوکا دائر بر قاج آیت کریمه او قویہ لم . (انا انزلنا الیک الکتاب بالحق فاعبدالله . . . . . والذین اتخذوا من دونه اولیاء

الحاصل ماورای سرادقات جلالدن ظهور ایتمش بر کتاب قدرت . فصاحت وبلاغت خارق العاده سنه جهان بلاغت مقتون . برشمس درخشان الہی . . لمعات قدسیه سبیلہ عظمت ربانیہ کی ، عجائب ملک وملکوتی سیر و تماشای ایتدیرر ، انک فیض انواریلہ عقول فضاء نامتناهی عوالمده جولان ایدر . بر بدرقه هدايت که انسانه دارینده کی سلامت وسعادت یوللرینی کویسترر .

وارایکن قرآن کی بر آسانی معجزه

آشنان حقائق بشقه برهان ایسته من

صدر اسلامده مسلمین بلاغت قرآنیہده کی خواص واسرار ی سلیقه عربیہ لرلیله فهم ایدرلردی . قرآنک لطف اسالیبی ، عذوبت بیانی انلرک احتساسلرینی تهزیز ایدر ومواعظیه یورکری سوزان اولوب کندیلرندن کچرلر ایدی . قیون کوندن بر چوبان بیلہ جاذبه قرآن ایله مسلوب الاختیار اولهرق کتاب الہی استماع ایلدیکی زمان قالقوب سجده یه قیونور ایدی . صکره نطق اسلام توسع ایدرک عرب اعاجم ایله اختلاط ایدنجہ اوسلیقه نجیه زائل اولدی . علماء صدر اول ایسه قلوب ناسی اسلامه جذبده قرآن کریمک فوق مایتصور تاثیرینی کوره رک اسلامک انجق بونفیسه بلاغت ایله حفظ وحراسات اولنہ بیلہ جکفی تیقن ایتمشلردی . بونک اوزرینه ملکه ذوق عربی ایله انک تمبه ایلدیکی رقت شعور ولطف وجدان کی فهم قرآنک موقوف علیہ اولان اموری ساحة حصوله ایصال ایچون لغت عربیہ کی مفرداتی واسالیب وآدابیلہ ضبط وجمعہ مشابرت ایدرک فنون مقتضیه کی تدوین ایتدیلر وقرن ثالث هجریده تفسیر یازلمغهده باشلاندى .

دین حق بشقه جه اثباته هیج حاجتی وار

غرق انوار ایلدیور قرآن دمامد علمی

برکت زاده

اسماعیل حق

تاریخ اسلامیت

نام مستعاریلر دو قنور « دوزی » نک ترکیبیه مفرعم رساله سنه

فارسی ربه

— ۱۵ —

دین مبین اسلام توحید الوهیتله برابر توحید ربوبیت اساس عظیمی ده نفوس بشریہده قرارلشدیرمق ایچون بوتون انواع شرکی تحریم ایتمش ، خلاق متعالمک غیر یسینی کائناتده تاثیر واتصرف صاحبی، قوللره ایراث نفع وضرر خصوصنده آنک وکیل وناهی اعتقاد ایتمکده اصلا مساعده کویستره مشدر . بیانات نرقانیہ یه کوره نوامیس کونیہ، سعادت وشقاوت بشریہ یکنسق برانتظام تام اوزره جاری اولمقده در . بناء علیه احیا واماته کی ترزیق واسبیب [۱] وتنعم وتعذیب

[۱] هر شیشه بر خاصه وطبیعت ویرہ رک مسبباتی اسبابه کوره وجوده کتیرمک ، (تعبیر آخرله) کائناتده غیر قابل تحویل بر سنت جاریه تعیین ایله مک « ولن تجد لسنة الله تحویلا » [موثدا لانعامه باق]

« لا املك لكم ضراً ولا رشداً » نظم کریمله ده اضرار واسعادك هیچ برینه علی وجه الحقیقه مالاک اولمادیغنی اعتراف ایتسی رسول اکرمه امر بیورلمش در . نهایت الامر انیانک افراد امتدن فرقلری « قل انما انا بشر مثلكم یوحى الی الخ » آیت کریمه سی منطوقنجه وحی ورسالت مزایای جلیله سیله تفرد وتمیز ایتلرندن عبارت قالمقده در .

بو معروضاتمیزك كانه سی بجز توحید قرأندن بر قطره در . بونسکه برابر صدهزار اسفلرله اعتراف ایدرزكه اهالی اسلامیه ا اکثریتله بو دقایقه تنبه ایتمه مش ، ذكر اولنان وصایای جلیله یه رعایت کامله دوری چوق سورمه مشدر . نصل كه « المنار » مجله سنك نقلنه كوره بر مستشرق طرفندن [۱] سویله برافاده در بیان اولنش « محمد علیه السلام » جذور وثایتی بالکلیه قلع ، اساطیری لوح وجوددن محو ایتمك ایچون بوتون بلاغتی ، کافه همت وغنایتنی صرف ایتمش ، یکریمی سنه دن زیاده مجاهده بیورملری سایه سنده مقصدینه نظریاب اولمشیدی . وثایت واشراکی توحید کامل وخالصه قلب و تحویل ایتدیکی قابل انکار دکلدر . لکن احقاب طویله ایچنده توارث صورتیه تمکن ایتمش اولان جذور مذ کوره نوع بشرده رسوخ تام پیدا ایلدیکنندن عقیده توحید همیشه پایدار اوله مدی . مسلمانلر ده بر عصر تمام ایتزدن اول وثایت عودته باشلادی ، تدریجاً بوتون انواعی ، فقط بشقه اسما والوانه استیلا ایدمیزك دینك مزایاسنی محو ایتدی »

ایشته بو سوز هر نه مقصدله سویله نمش اولورسه سویله نسون مع التأسف فقره استعدرا کیه سنه وارنجه طوغریدر . قد یصدق الکذوب فجواسنجه حضرت پیغمبرك علویت شاننه ، نوع بشره بویوک بر شاهراه سلامت آچمش اولسنه دائر بر حسن شهادت ، ده اطوغریسی بر اعتراف حقیقتدر . بزم ادعای ذاتاً دینیزك علویت مبعجله سنه قارشی در بیان اولنان ترهاتك وضوح بطلانندن عبارتدر . یوقسه دین مبینك قدسیت وحقانیتته اغترار ایله تطبیقاتنه لزوم کورمین ؛ ارشادات حقائق آیاتنه اتباع ایتمین غافلرك ، صورتی وسطیحی انتساب ایله قالب ده عظالت واهام سایه سنده احراز سعادت صایقلایان سرسملرك واصل سر منزل مقصود اوله جقلرینی هیچ بر وقت دعوا مزه قاتما یورز .

ضیاء شمس ایله صحائف اکوان نه قدر مستیر اولورسه اولسون انسانك کوزلری کور اولنجه ، یاخود بالاتزام غمض ابصار ایله استطلاع حقائق قدر اعراض ایدنجه استیلاء ظلمات ایله الوان واشکال عالمدن بی خبر قاله جننی طبیعیدر . بوندن طولایی خورشید جهانتابه بر نقیصه اسناد اوله بیلمیرمی ؟

بناءً علی ذلك صراط مستقیمدن انحرافله گرفتار خسراز وهلاك اولان سفهار انام کندی سوء حرکتلرینك جزاسنی کورمش اولورلر . فی الواقع دهها عصر اول اوخارینه طوغری ملت اسلامیه یه منتسب

[۱] غرائبدن اولنق اوزره (المنار) بو مستشرق هولاندالی دوكتور دوزی اولسنی ده تصریح ایتشد . آرتق بیله میزكه ضرور بو سوزینی بوراده اسپرکدیکی حالده بشقه بر اثر نده می سویله مش ، یوقسه بو اثر ضلالت رهبرك بر طرفنه صیغیشدیردینی خالده مترجم بی وایه طرفندن می طی ایدلش ...

ما نعبدهم الا لیقربونا الی الله زلنی ان الله . . . . .) ، (و یعبدون من دون الله مالا یضرهم ولا ینفعمهم ویقولون هؤلاء شفعاؤنا عند الله قل . . . . . عما یشرکون) ایشته بو آیتلرده جناب معبود ذوالجلال ذات الوهیته تقریب ایچون اولسون ماسوای عبادتی مانع اخلاص ، شرک باطل عد ایدیور ، شرکائی شفعا اتخاذ ایتمه نكده معبودیت اعتقادینه منافی اولیه جنفی تصریح بیوریور .

کذالك (اتخذوا احبارهم ورهبانهم ارباباً من دون الله . . . . .) وما امروا الا لیعبدوا الهأ واحداً . . . . .) نظم کریمله رؤسای روحانییه یی ارباب اتخاذ ایتدکلری ایچون اهل کتابی مشرکله الحاق ایدیور . حالوکه اولردن هیچ بر فرقه کندی رؤسای حقیقه ارباب وآلهه اتخاذ ایتمش ، ایجاد وافناده شرک باری اولسی اعتقادنده بولنش دکلدر . یالکیز الله تعالی حضرتلری ایله قوللری اراسنده وساطت ومصالح دنیا و آخرتده شفاعت صلاحیتنه قائل اولورلر [۱]

جناب باری ایله عبادی اراسنده واسطه صحیحه انجق انیای عظام حضراتیدر . اولرکده وساطتلی تأثیر حقیقی صورتیه اولیوب بلکه تبلیغ احکام وارشاد انام جهتته منحصر در . نصل که آیات کثیرده اعتناق اباطیلی قاطع اواق ایچون بو حقیقت حصر طریقیه بیان بیورلمشدر . استعذبالله « وما رسل المرسلین الا مبشرین ومنذرن » « وما ارسلناک الا مبشراً ونذیراً » ، « ان علیک الا البلاغ » نظم شریفلری کبی .

بو حصرلرک حاوی اولدینی جزء ساهی ده دیگر آیات جلیله ده تصریح اولمشدر . مثلاً « وما انت علیهم بمسیطر » نظم کریمی ایله نبی اعظم افندمزدن سیطره (تسلطن وتجبر علی الناس) سلب ایدلش ، « لیس علیک هداهم » و « انک لاتهدی من احببت و لکن الله یهدی من یشاء » کبی نصوص جلیله ایله ده باله عمل ایصال خیر واکمال سعادت معناسنه هدایت شان ربوبیت اولدینی افاده قلم مشدر . [۲] و قل

[۱] « ولا یتخذ بعضنا بعضاً ارباباً » نظم شریفنده مذکور اولان « ارباب » لفظی اله معناسنه « رب » ک جمی اولوب آجیقندن آجیفه الوهیته توصیف اولنان کیه سییه شامل اولدینی کبی لوازم الوهیتک بریله انصافی اعتقاد ایدیلن کسانه ده شاملدر . مثلاً کندیسنه غایه التعظیم اشعار ایدن ایفای سجده و ذبح قربان یاخود نامنه یمین ایدلکه شایسته کورلک ، کذالك دیله دیکی شیئی حلال و دیله دیکی حرام ایتک ، کنه باغشلاق و جننه قویق خصائصیه ممتاز بیلمک صریحاً الوهیتله توصیف ایدلکدن اصلا فرقی یوقدر . روایت اولنورکه (اتخذوا احبارهم ورهبانهم ارباباً من دون الله والمسیح ابن مریم) آیت جلیله سی نازل اولدینی اثناده - اولجه نصرانی بولنان - عدی بن حاتم « ر . ض » حضور رسالتپناهیده بولنوب : یارسول الله ! بز راهبلره عبادت ایتبورددق دیمش ، رسول اکرم افندمزده بو حدیثله جواب اعطا بیورمشیدی : « ایس کانوا یحاون لکم و یحرمون فتأخذون بقولهم » یعنی دکلی که اولر سزه آرزولری وجهله حلال وحرام ایدلردی . سزده سوزلرینی طوتاردیکیز . عدی : اوت ! اویله اولوردی دینجه بیوردیلر که « هو ذاک » ایشته بویله اولرک رأی خودلریله وقوعبولان تحریم وتحلیلرینی قبول ایتکده بر نوع عبادتدر . « رساله حمیدیه »

[۲] « وانک لتهدی الی صراط مستقیم » نظم کریمنده حضرت رسوله اثبات اولنان هدایت ، بیان حق وارشاده همت معناسنه اولدینی معلومدر .

صو راجق اولسہک ، بوقدر اہمیتی حائز اولان بر مسئلہ دینیہک « مافرطنا فی الکتاب من شیء » نظم منیفی حاوی فرقان حکیمدہ نعدن تصریح بیورلمش ، وبالعکس وساطت ووکالت نفی وابطالانہ دائر - بلادہ ذکر اولنان - نصوص قرآنیہ دن بشقہ درکاہ باریدن غیرى ملجأ عباد اولمادینی بیان بیورلمش دینیہک اولسہک مہوت اولوب قالیرلر . ویزیلہک جواب یوقکہ اورتہیہ قوسونلر .

« فسبحانہ » جناب باری « واذا غشیم موج کالظلمل دعواہ مخاصین لہ لدین » مثللو نصوص قرآنیہدہ دور جاہلیت عربلرینی استیلای دہشت ہنکامندہ منحصر آبارکاہ ربانییہ النجا ایدرلر ، ہیچ بر فردی ازیہ توسیط ایتزلر دینیہ توصیف بیوردینی حالہ مسلمان وموحد صایلان بر عبدک زیادہ مضایقہ زمانندہ خالقنی ، معبودینی اونوتوبدہ تربلرہ قوشماسی ، پیرلردن ، بابالردن چارہ بکلہ سی یا قیشق آلیرمی؟

مناسرتلی اسماعیل حتی

خطبہ

- ۱۱ -

الحمد لله الذي يقبل من تاب . الحمد لله الذي يقبل على من اناب . الحمد لله الذي يهدي المخلصين للصواب . الحمد لله مولى الأورى ومولى الاحسان . اشهد ان لا اله الا هو وصل من انقطع اليه . واشهد ان سيدنا محمدا جرت الحكمة من بين شفتيه . اللهم صل وسلم على هذا النبي الذي عز الاسلام به وعاليه . وعلى آله وصحبه الامجاد الاعيان وسلم تسليماً كثيراً « اما بعد فيا عبدالله » لما ذا لانسمع كلام الخطباء . هل اضلوك عن طريق الفوز والهناء . ام مات القلب فليس يسمع النداء . ام لعب الهوى وغلب الشيطان . اى حال من احوالك لا يستحق البكاء . دين ضعف وشرع ضاع في الهواء . ورجال ساوا وساءت الاحوال . ماضر الاسلام والمسلمين سواك . ما اضعف الدين الا هجرتك وجرتك . ما اهانك الغريب الا حين اهنت اخاك . ما كسر سلاحك الا رضاك بالهوان . تمسك بالدين تجده رجوع لمجره المهود . راع واجب الشرع تجده فزعزعت منه الاسود . ادحق الاسلام تجده تلاءم نوره المجهود . اطع ربك تجد النصر والعفو والغفران . التفت فقد تجاوزت الحدود . التفت فقد فعلت فعل عاد وثمود . التفت فقد شمت فيك المدو والحسود . التفت فقط اضعفت السنة والقرآن . التفت فقد صار الميسر في كل دار . التفت فقد صار الربى تجارة التجار . التفت فقد صار كل شيء عارا في عار . التفت وانق الله تنل الرضا والامان . روى الامام احمد عن ابى هريرة ان رسول الله « ص » قال « قال ربكم عزوجل لو ان عبيدى اطاعونى لاسقيتهم المطر بالليل واصلعت عليهم الشمس بالنهار ولم اسمعهم صوت الرعد » صدق رسول الله

على شيخ العرب

كجئنا ايجنده سوء تفهم سائقه سويله بو مقوله بي وايله ظهور ايتمه باشلامشيدى . خير القرون ايجنده امام على كرم الله وجهه حضر تيرينه استاد الوهيت ايدن حروريه طائفه سنى براقلم . چونكه اولنرك صدى ضعیف وضلالنلری آشکار ایدی ، ظهور ایتلمریله برابر محو اولوب کیتدیله . فقط تأثیرات سیئه سنی امتک جانکاه حیاتنه ایشله یں باطنیه طائفه سنی عطف انظار ایتدی کمزده نه مدهش آفتلر کورورز . او طائفه مخذوله نک مکر ومفاسندنن ، قرآن کریمی سوء تفسیره اوغرادن ، بیکارجه احادیث باطله وضع واختراع ایدن ملاحدنک ، او خائن حریفلرک میقروبولردن آزاده قالمش فرق اسلامیه بک آز بوله بیلیرز .

حتى اولنرك فتن وفساداتی سرایتله دکلیدرکه اساساً بک محق اولان طوائف صوفیه بیلله مررر زمانه اعتمادلرینی غائب ایدرک چیغردن چیقیدیلر . ایش بر درجیه واصل اولدی که طائفه باطنیه نک کندى ائمہ و خلفاسنه بذل تعظیما تده غلو ایتدکلری کبی اهل سنتدن معدود کیمسه لده شیوخ صوفیه و پیران طریقت حقلرندہ او مرتبه غلو و افراط جهتی طوتدیله . از جمله اسباب و اشراط کونیه خارجنده اولنره تصرفات کیفیه اثبات ایتک وار تحالردن سوکرا بیلله معجزات انیا فوقده برطاقم کرامتیرینه قائل اوانق بوافراطک نتایج عجیبه - سنددر .

ایشته بو حالر واعتقادلر یوزندن عالم اسلامیت رخنه دار اولوب کیدیور . چونکه بو کیریویه صایان عوام ناس اسباب ظاهره سلاقی ترک و اخلال ایدرک عطا الله تأمین سعادت هوسنه دوشم یورلر . مشایخک بر حیات اولانیرینه برستش درجه سنده تعظیم و انقیاد ، واته التحاق ایدنلرک تربلرینه رومال اوله رق استغاثه واستمداد ایله خلاف شروع احواله ، دینک و بیضمبرک امر ایتدیکی بی نهایت بدعتلره حصر اوقات ایدیورلر . بونک نتیجه سی ایسه خسرا دائمیدن بشقہ نه اوله بیلیر ؟

کروه جهله دن اولان منتسبین وساطت ایله اولنک معناسنده کی تاویلاتی خاطر لرینه بیلله کتیر میسه رک اولیا ظن ایتدکلری کیمسه لدر حقنده تصرف حقیقی اعتقادنده بولنورلر . هله پیران طریقتندن ، جانشین اولان بابالردن او قدر قورقارلر ، اجتلاب رضالرینه اول مرتبه اعتنا ایدرلر که او خوف ورجانک عشر معشارینی خلاق ذوالجلاله قارشى حائز دکلردر . حتی اچلرندن بک چوغی بیلله نام پاک کبریایه کاذباً یمین ایتمهک متجاسر بولندینی حالده اوزاتلردن برینسک حضورنده ویا تربیه سی یاننده ممکن دکل یمین ایده منزلر .

بضاعه علمیه یه انتسابله براز مترقی اولانلری ده بو تعظیم واعتقادده عوامه مشارکت ایتدکلری حالده بونلر تاویله صاپه رق دین اسلامجه محظور اتدن اولان بالاستقلال تأثیر وتصرفه قائل اولمقدر یوقسه اه تعالی ایله عبادی بیننده وساطت اعتقادی باطل دکلدر دیرلر . لیکن بودرلو واسطه نک معناسی ودلیل شرعیسی نه دن عبارتدر؟ دینیہ